

Sygn. akt VI ACa 1873/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Aldona Wapińska

Sędzia SA – Irena Piotrowska

Sędzia SA – Marek Kolasiński (spr.)

Protokolant: – st. sekr. sądowy Magdalena Męczkowska

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. Sp. k. w P.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 15 września 2015 r.

sygn. akt XVII AmA 172/13

oddala apelację.

Sygn. akt VI ACa 1873/15

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Prezes UOKiK, pozwany), po przeprowadzeniu z urzędu wobec (...) sp. z o.o. sp.k. z siedzibą w P. ((...), powód) postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, decyzją z dnia 27 września 2013 r., nr (...):

I. na podstawie art. 27 ust. 2 w zw. z art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm. – dalej uokik) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust.1 i 2 pkt 1 uokik, zamieszczanie przez (...) we wzorcu umowy postanowień, wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁽⁴⁵⁾k.p.c., o treści:

a. „W przypadku opóźnienia w zapłacie ceny lub jej części Sprzedawca powiadomi telefonicznie lub listem poleconym Kupującego o powstałej zaległości. Koszt ryczałtowy powiadomienia telefonicznego wynosi 10,00 zł za każdą przeprowadzoną rozmowę, natomiast koszt wysyłki korespondencji wynosi 15,00 zł za każdy wysłany list. Koszty powiadomień telefonicznych i listownych nie mogą przekroczyć łącznie 150,00 zł. Kupujący wyraża zgodę na obciążenie go kosztami powiadomień”,

b. „Kupujący zawiadomi Sprzedawcę, o zmianie nazwiska, adresu zamieszkania, miejsca pracy pod rygorem odpowiedzialności za powstałą szkodę. Pisma nieodebrane z powodu zmiany adresu bez powiadomienia Sprzedawcy będą pozostawione w aktach Sprzedawcy ze skutkiem doręczenia”,

c. „Sądem właściwym i miejscem rozstrzygania wszelkich sporów prawnych, które mogą zaistnieć w związku z umową, jest Sąd siedziby Sprzedawcy”,

d. „Gwarancja nie obejmuje zmian lub pogorszenia się właściwości towaru powstałych wskutek normalnego zużycia”

i stwierdził zaniechanie jej stosowania w odniesieniu do postanowień wymienionych w punktach od a) do c) z dniem 1 listopada 2012 r., a w odniesieniu do postanowienia wymienionego w punkcie d) z dniem 15 sierpnia 2013 r.;

II. na podstawie art. 27 ust. 2 w zw. z art. 27 ust. 1 uokik uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 uokik nieinformowanie przez (...) konsumentów o terminie do odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa oraz niewręczanie konsumentom wzoru oświadczenia o odstąpieniu od ww. umowy, co narusza przepis art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (tekst jedn.: Dz.U. z 2012 r., poz. 1225)

i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 1 grudnia 2012 r. w zakresie nieinformowania konsumentów o terminie do odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa i z dniem 15 maja 2013 r. w zakresie niewręczania konsumentom oświadczenia o odstąpieniu od umowy;

III. na podstawie art. 27 ust. 2 w zw. z art. 27 ust. 1 uokik uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 uokik utrudnianie przez (...) konsumentom realizacji uprawnienia do odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa poprzez zastrzeżenie we wzorcu umowy sprzedaży obowiązku jednoczesnej zapłaty zryczałtowanej opłaty w wysokości 500 zł w przypadku odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa, co narusza przepis art. 2 ust. 2 ww. ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny

i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 6 listopada 2012 r.;

IV. na podstawie art. 27 ust. 2 w zw. z art. 27 ust. 1 uokik uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 uokik zamieszczenie przez (...) we wzorcu umowy postanowienia o treści: „Sprzedawca odpowie na reklamację, w terminie 14 dni od daty dostarczenia towaru. Termin ten może zostać wydłużony do 21 dni w przypadku, gdy konieczne jest podjęcie czynności wyjaśniających przyczyny powstania wady”, co narusza przepis art. 8 ust. 3 w zw. z art. 11 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. z 2002 r. Nr 141, poz. 1176 z późn.zm.)

i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 15 sierpnia 2013 r.;

V. na podstawie art. 27 ust. 2 w zw. z art. 27 ust. 1 uokik uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 uokik utrudnianie przez (...) konsumentom realizacji uprawnienia do odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa poprzez stosowanie we wzorcu umowy sprzedaży postanowienia o treści: „W przypadku zwrotu o którym mowa w § II ust. 16 lub § III ust. 5, klient zobowiązany jest osobiście dostarczyć towar do siedziby firmy na koszt własny.”, co narusza przepisy art. 2 ust. 1 i 3 w zw. z art. 17 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny

i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 6 listopada 2012 r.;

VI. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik nałożył na (...):

1. w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 uokik w zakresie opisanym w pkt I sentencji decyzji, karę pieniężną w wysokości 17.860 zł,

2. w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 uokik w zakresie opisanym w pkt II sentencji decyzji, karę pieniężną w wysokości 66.975 zł,

3. w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 uokik w zakresie opisanym w pkt III sentencji decyzji, karę pieniężną w wysokości 66.975 zł,

4. w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 uokik w zakresie opisanym w pkt IV sentencji decyzji, karę pieniężną w wysokości 22.325 zł,

5. w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 uokik w zakresie opisanym w pkt V sentencji decyzji, karę pieniężną w wysokości 22.325 zł.

(...) sp. z o.o. sp.k. z/s w P. w złożonym odwołaniu zaskarżyła decyzję Prezesa UOKiK w części, to jest w zakresie pkt I a, pkt I b zdanie 1: „Kupujący zawiadomi Sprzedawcę o zmianie nazwiska, adresu zamieszkania, miejsca pracy pod rygorem odpowiedzialności za powstałą szkodę”, pkt I d, pkt II, pkt IV, oraz pkt VI 1, 2, 3, 4 i 5.

Zaskarżonej decyzji powód zarzucił:

1. naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 uokik w zw. z art. 65 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i wadliwe przyjęcie, iż stosowanie przez powoda wskazanych w pkt I lit „a”, lit „b” zd. 1 oraz lit „d” zaskarżonej decyzji postanowień wzorca umownego, było praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów,

2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, iż wskazane w zaskarżonej decyzji w pkt I lit. „a”, lit. „b” zd. 1 oraz lit „d” postanowienia są postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. i w konsekwencji wadliwe uznanie, że stosowanie przez powoda tych postanowień stanowi określoną w art. 24 ust. 1 i 2 uokik praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów,

3. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, że powód stosował praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów w zakresie niewręczania konsumentom wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy (pkt II decyzji) w okresie do 15 maja 2013 r. i w konsekwencji wadliwe orzeczenie o wysokości nałożonej na powoda kary,

4. naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 uokik w zw. z art. 65 k.p.c. oraz art. 8 ust. 3 w zw. z art. 11 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie kodeksu cywilnego poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i wadliwe przyjęcie, iż postanowienie wzorca umownego stosowanego przez powoda, wskazane w pkt IV zaskarżonej decyzji narusza przepis art. 8 ust. 3 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej,

5. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, iż wskazane w zaskarżonej decyzji w pkt IV postanowienie umowne dopuszczało sytuację, w której pomimo niezajęcia przez powoda stanowiska w przedmiocie zasadności reklamacji w ustawowym terminie, w okresie między 15 a 21 dniem od daty złożenia reklamacji konsument mógł na podstawie przedmiotowego postanowienia otrzymać negatywną decyzję co do zgłoszonego roszczenia,

6. naruszenie art. 106 ust. 1 uokik poprzez jego błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie w pkt VI, że nałożenie kar za każdą ze stwierdzonych praktyk jest konieczne,

7. naruszenie art. 42 Konstytucji i art. 111 uokik poprzez jego błędną wykładnię i błędne zastosowanie poprzez nieuwzględnienie okoliczności wpływających na wymiar kar, w szczególności nieuwzględnienie stopnia winy oraz przyjęcie, że orzeczone kary są adekwatne do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przepisów, wadliwe przyjęcie, że kara musi spełniać funkcję represyjną; nieuwzględnienie przy rozstrzyganiu sprawy wszystkich przesłanek przewidzianych w tym przepisie, w szczególności jako okoliczności łagodzącej aktywnego współdziałania powoda z Prezesem UOKiK oraz brak wcześniejszego naruszania przez powoda norm prawa ochrony konkurencji.

Mając na uwadze przedstawione zarzuty powód wniósł o:

1. uchylenie decyzji w zakresie pkt I lit. „a”, lit. „b” zd. 1, „d”, pkt IV, oraz pkt VI ppkt 1, 2, 3, 4 i 5.

W przypadku nieuwzględnienia ww. wniosku powód wniósł o:

2. zmianę zaskarżonej decyzji w zakresie pkt VI ppkt 1-5 poprzez obniżenie poszczególnych kar pieniężnych o 95%.

Powód wniósł również o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zdaniem powoda, Prezes UOKiK błędnie stwierdził, że wymienione w pkt I lit. a, b zd. 1 oraz lit. d decyzji postanowienia stosowanego przez (...) w stosunkach z konsumentami wzorca umownego są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Brak więc podstaw do przyjęcia, że wykorzystywanie przez powoda we wzorcu umownym wskazanych postanowień stanowiło, wymienioną w art. 24 ust. 1 i 2 uokik, niedozwoloną praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Powód zauważył, że:

1. niektóre z powołanych przez pozwanego klauzul zostały wpisane do prowadzonego przez Prezesa UOKiK rejestru dopiero po dacie zaprzestania stosowania przez (...) klauzuli wskazanej w pkt 1a zaskarżonej decyzji,

2. pierwsze zdanie klauzuli wymienionej w pkt 1 b decyzji jest autonomiczne w stosunku do jej zdania drugiego i powinno być oceniane odrębnie, a oświadczenia woli powoda doręczane konsumentom nie mogły być na podstawie zdania 1 uznane za skutecznie doręczone,

3. kwestionowane w pkt 1 d decyzji postanowienie określa zasady udzielonej gwarancji, jego treść nie mogła być dowolnie interpretowana.

W odniesieniu do praktyki wymienionej w pkt II decyzji powód podniósł, że praktyki niewręczania konsumentom oświadczenia o odstąpieniu od umowy zaniechał wcześniej, niż z dniem 15 maja 2013 r. Powołał się na znajdujące się w aktach postępowania administracyjnego oświadczenia o odstąpieniu od umowy z dnia 2 i 7 maja 2013 r. oraz dołączone do odwołania oświadczenia z dnia 30 kwietnia 2013 r., 6 i 11 maja 2013 r. Stwierdził, że okoliczność wcześniejszego zaprzestania stosowania wymienionej praktyki świadczy o mniejszych negatywnych skutkach i niższej społecznej szkodliwości działań powoda, co uzasadnia zmniejszenie nałożonej na (...) w decyzji kary.

Powód nie zgodził się z zawartą w decyzji oceną, iż wymienione w jej pkt IV postanowienie dopuszcza sytuację, w której mimo niezajęcia przez przedsiębiorcę w ustawowym terminie stanowiska w przedmiocie reklamacji konsument, w okresie między 15 a 21 dniem od złożenia reklamacji otrzyma informację o odmowie jej uwzględnienia. Zdaniem powoda wskazane postanowienie nie ma związku z art. 8 ust. 3 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie kodeksu cywilnego. Celem jego zamieszczenia we wzorcu nie było wyeliminowanie domniemania z ww. przepisu. Stanowi ono wyłącznie zobowiązanie powoda do udzielenia odpowiedzi na zgłoszone żądanie i nie daje powodowi prawa do negatywnego rozpatrywania reklamacji mimo braku odpowiedzi na reklamację w terminie 14 dni od dnia jej zgłoszenia. Treść kwestionowanego w pkt IV decyzji postanowienia nie narusza art. 8 ust. 3 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie kodeksu cywilnego, a zamieszczenie go przez powoda we wzorcu umownym nie stanowiło określonej w art. 24 ust. 1 i 2 uokik, zarzucanej praktyki.

Wobec przedstawionej argumentacji powód stwierdził, że nałożenie w decyzji kar pieniężnych nie było konieczne do osiągnięcia celów postępowania. Wskazał na wynikającą z art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik zasadę fakultatywności stosowania kar, których nałożenie powinno być w decyzji uzasadnione. Powód zarzucił, iż w decyzji wskazano jedynie, iż nałożenie kar za każdą ze stwierdzonych praktyk było uzasadnione. Podkreślił, że okoliczność dobrowolnego zaprzestania stosowania zarzucanych praktyk została stwierdzona w toku postępowania, lecz nie została uwzględniona przez pozwanego jako przesłanka wystarczająca do odstąpienia od nałożenia kary. Powód zaznaczył, iż dobrowolnie zaprzestał stosowania określonych w decyzji praktyk, naruszenia miały charakter nieumyślny, a w toku postępowania współpracował z Prezesem UOKiK. Zdaniem powoda w postępowaniu, którego celem jest ochrona interesów konsumentów, karanie przedsiębiorców nie jest zasadne. Powód wskazał, że w przypadku nałożenia kary pieniężnej

zasady sądowej weryfikacji prawidłowości orzeczenia organu regulacyjnego powinny odpowiadać wymogom, jakie obowiązują sąd orzekający w sprawie karnej. Zarzucił, że przy ustalaniu wysokości kar Prezes UOKiK uwzględnił jedynie okoliczność zaniechania naruszeń, pomijając wymienione w art. 111 uokik dyrektywy wymiaru kary i uznał, że kara powinna mieć charakter represyjny. Według powoda przy określaniu wysokości kary pieniężnej należało mieć na uwadze prewencyjną i edukacyjną funkcję kary. Powód zarzucił pozwanemu pominięcie w sprawie okoliczności łagodzących, polegających na braku winy, dotychczasowym zachowaniu się przedsiębiorcy, krótkotrwałym stosowaniu naruszeń i niskiej społecznej szkodliwości czynu, mających wpływ na wysokość nałożonych decyzją kar. Oświadczył, że dopiero na skutek wszczęcia postępowania spółka (...) uzyskała świadomość nienależytego postępowania w stosunkach z konsumentami, a jej działanie w stosunkach z konsumentami było niezamierzone.

Powołując się na informacje wynikające z bilansu powód zauważył, iż suma nałożonych decyzją kar wynosi około 10% zysku netto spółki, osiągniętego w roku 2012.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w odpowiedzi wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podtrzymał w całości wyrażone w zaskarżonej decyzji stanowisko, dotyczące oceny działań powoda, uznanych za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 uokik i stwierdził, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się do zarzutów odwołania, dotyczących praktyki polegającej na stosowaniu przez powoda postanowień wpisanych do rejestru klauzul niedozwolonych, pozwany wskazał, że dla stwierdzenia stosowania tego rodzaju praktyki wystarczające jest wykazanie, iż przedsiębiorca w obrocie z konsumentami posługuje się wzorcem umownym zawierającym postanowienia tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru. Przedmiotem oceny jest treść postanowień wzorca stosowanego przez przedsiębiorcę, a nie realne skutki, jakie praktyka przedsiębiorcy wywierała na interesy konsumentów, które pozostają poza przedmiotem prowadzonego postępowania. Relacja maksymalnych kosztów windykacyjnych do wartości przeciętnej umowy zawieranej przez powoda nie ma znaczenia dla istoty przypisanej powodowi praktyki. Pozwany zauważył, że nie kwestionował daty zaprzestania stosowania przez powoda postanowienia wymienionego w pkt I lit.a decyzji. Zarzuty powoda, dotyczące pozostałych postanowień zamieszczonych we wzorcu umownym, wykorzystywanym przez (...), zdaniem pozwanego również nie zasługiwały na uwzględnienie.

W odpowiedzi na zarzuty powoda dotyczące praktyki określonej w pkt II decyzji Prezes UOKiK wskazał, że zgodnie z art. 27 ust. 3 uokik ciężar udowodnienia zaniechania stosowania zarzucanej praktyki spoczywa na przedsiębiorcy. W toku postępowania administracyjnego powód, przy piśmie z dnia 15 maja 2013 r. złożył wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy, jednak nie sprecyzował daty, od której wręcza ten formularz konsumentom. Mając na uwadze, że z przedstawionych w odwołaniu dowodów wynika, iż oświadczenie o odstąpieniu od umowy powód stosuje faktycznie od dnia 30 kwietnia 2013 r., Prezes UOKiK uznał, że brak wystarczających podstaw do zmiany nałożonej decyzją kary pieniężnej.

Twierdzenia powoda, dotyczące praktyki określonej w pkt IV decyzji, zdaniem Prezesa UOKiK nie zasługiwały na uwzględnienie. Przewidziana przez powoda we wskazanym postanowieniu możliwość przedłużenia terminu rozpoznania reklamacji oznacza, iż (...) zastrzegł sobie prawo do uchylenia się od skutków wynikających z nieustosunkowania się do zarzutów konsumenta w terminie 14 dni i wynikającego z tego domniemania uznania reklamacji za uzasadnioną. Pozwany podkreślił, iż termin 14 dni ma charakter ustawowy i przepisy ustawy o warunkach sprzedaży konsumenckiej nie przewidują żadnych okoliczności, w których sprzedawca mógłby ten termin przedłużyć. Prezes UOKiK wskazał, że bezprawność działania ma charakter obiektywny i niezależny od wystąpienia szkody oraz zamiaru podmiotu stosującego bezprawne działania. Dla stwierdzenia bezprawności wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. Ponadto dla przypisania powodowi praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów nie ma znaczenia sposób stosowania przez (...) kwestionowanego postanowienia. Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu jak i na zagrożeniu naruszenia. Nie jest więc konieczne, aby konsumenci zostali bezpośrednio dotknięci skutkami stosowanych przez powoda praktyk.

Wystarczające jest stwierdzenie, że istniała potencjalna możliwość wystąpienia negatywnych skutków praktyki wobec nieograniczonej liczby konsumentów, na co wskazuje unormowanie zawarte w art. 1 ust. 2 uokik.

Pozwany podtrzymał również swoje stanowisko w zakresie zasadności i prawidłowości nałożonych decyzją kar pieniężnych.

Wyrokiem z dnia 15 września 2015 roku wydanym w sprawie o sygn. akt XVII AmA 172/13 Sąd Okręgowy w Warszawie, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. uchylił zaskarżoną decyzję w pkt I lit. „a”, lit. „b” zd. 1, lit. „d” i w pkt VI ppkt 1;

II. zmienił zaskarżoną decyzję w pkt VI ppkt 2 w ten sposób, że w miejsce kary pieniężnej w wysokości 66 975 zł nałożył na (...) Sp. z o.o. Sp. k. w P. karę pieniężną w wysokości 60 000 zł (sześćdziesiąt tysięcy złotych);

III. oddalił odwołanie w pozostałym zakresie;

IV. zasądził od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...) Sp. z o.o. Sp. k. w P. kwotę 500 zł (pięćset) tytułem zwrotu kosztów połowy opłaty sądowej od odwołania;

V. zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

(...) sp. z o.o. sk. prowadzi działalność gospodarczą polegającą na sprzedaży konsumentom towarów takich jak wyroby wełniane, naczynia, maty masujące i rezonatory. Sprzedaż prowadzona jest w lokalu oraz poza lokalem przedsiębiorstwa. W roku 2011 spółka zawarła 1500 umów sprzedaży poza lokalem przedsiębiorstwa. W roku 2012 poza lokalem przedsiębiorstwa zawarto 12 610 umów. W siedzibie firmy zostało zawartych tylko 361 umów. Do zawierania umów z konsumentami, od dnia 1 lipca 2012 r. przedsiębiorca wykorzystywał wzorzec umowny, który zawierał następujące postanowienia:

a) „W przypadku opóźnienia w zapłacie ceny lub jej części Sprzedawca powiadomi telefonicznie lub listem poleconym Kupującego o powstałej zaległości. Koszt ryczałtowy powiadomienia telefonicznego wynosi 10,00 zł za każdą przeprowadzoną rozmowę, natomiast koszt wysyłki korespondencji wynosi 15,00 zł za każdy wysłany list. Koszty powiadomień telefonicznych i listownych nie mogą przekroczyć łącznie 150,00 zł. Kupujący wyraża zgodę na obciążenie go kosztami powiadomień”,

b) „Gwarancja nie obejmuje zmian lub pogorszenia się właściwości towaru powstałych wskutek normalnego zużycia”,

c) „Kupujący zawiadomi Sprzedawcę, o zmianie nazwiska, adresu zamieszkania, miejsca pracy pod rygorem odpowiedzialności za powstałą szkodę. Pisma nieodebrane z powodu zmiany adresu bez powiadomienia Sprzedawcy będą pozostawione w aktach Sprzedawcy ze skutkiem doręczenia ”,

d) „Sądem właściwym i miejscem rozstrzygania wszelkich sporów prawnych, które mogą zaistnieć w związku z umową, jest Sąd siedziby Sprzedawcy”,

e) „Sprzedawca odpowie na reklamację, w terminie 14 dni od daty dostarczenia towaru. Termin ten może zostać wydłużony do 21 dni w przypadku, gdy konieczne jest podjęcie czynności wyjaśniających przyczyny powstania wady”,

f) „W przypadku zwrotu o którym mowa w § II ust. 16 lub § III ust. 5, klient zobowiązany jest osobiście dostarczyć towar do siedziby firmy na koszt własny.”,

g) „Kupujący, który odstępuje od umowy trybie § II ust. 16 lub § III ust. 5 zapłaci sprzedawcy opłatę zryczałtowaną 500,00 złotych”.

Sąd I Instancji wskazał, iż z informacji przedstawionych przez powoda w postępowaniu wyjaśniającym i postępowaniu w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wynika, że:

- postanowienia wymienione w pkt a, c oraz d były stosowane do dnia 1 listopada 2012 r.,
- postanowienia wymienione w pkt f oraz g były stosowane do dnia 6 listopada 2012 r.,
- postanowienia wymienione w pkt b oraz e były stosowane do dnia 15 sierpnia 2013 r.

Ponadto przedsiębiorca, przy zawieraniu umów poza lokalem przedsiębiorstwa, nie doręczał konsumentom wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Z przedstawionych przez powoda w odwołaniu informacji wynika, że formularz oświadczenia o odstąpieniu od umowy został wykorzystany przez konsumenta w dniu 30 kwietnia 2013 r. (k. 39 akt sąd) i dotyczył odstąpienia od umowy zawartej w dniu 27 kwietnia 2013 r. Do odwołania powód dołączył ponadto dwa egzemplarze oświadczenia o odstąpieniu od umów zawartych w dniach 4 i 5 maja 2013 r. W postępowaniu administracyjnym powód, przy piśmie z dnia 15 maja 2013 r. przedstawił wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy (k. 373 verte akt adm.). Na tej podstawie Prezes UOKiK przyjął, że z dniem 15 maja 2013 r. powód zaniechał stosowania praktyki polegającej na niedoręczaniu konsumentom przy zawieraniu umowy poza lokalem przedsiębiorstwa wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

Pismem z dnia 24 kwietnia 2012 r. Prezes UOKiK, w zw. z wszczęciem postępowania wyjaśniającego w celu ustalenia, czy działanie (...) nie narusza zbiorowych interesów konsumentów, wezwał przedsiębiorcę do przekazania określonych dokumentów i informacji.

Po zapoznaniu się z dokumentami i informacjami przedstawionymi przez (...), w szczególności stosowanymi przez przedsiębiorcę wzorcami umownymi wykorzystywanymi w stosunkach z konsumentami oraz indywidualnymi skargami konsumentów i zawiadomieniami, które wpłynęły w toku postępowania wyjaśniającego Prezes UOKiK, postanowieniem z dnia 30 kwietnia 2013 r., wszczął z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez (...) praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i zaliczył w poczet dowodów w postępowaniu materiały zebrane w toku postępowania wyjaśniającego.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania (...) przy piśmie z dnia 15 maja 2013 r. złożyła informację o wysokości przychodu osiągniętego w roku 2012, wzór umowy, z którego zostały usunięte kwestionowane w postępowaniu postanowienia oraz wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy (k. 370- 373 akt adm.). W aktach administracyjnych znajdują się również, złożone przez konsumentów i Powiatowego Rzecznika Konsumentów zawiadomienia o podejrzeniu stosowania przez (...) praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (k. 375, 387, 453 akt adm.).

W roku 2012 (...) sp. z o.o. sk. w P. uzyskała przychód w wysokości 31 893 106 zł (k. 371 akt adm.).

W oparciu o powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy zważył, że bezsporne w sprawie jest, że (...) w prowadzonej działalności gospodarczej wykorzystywała w stosunkach z konsumentami wzorzec umowny zawierający postanowienia wskazane w pkt I zaskarżonej decyzji. Strony były zgodne, iż w toku postępowania administracyjnego przed wydaniem zaskarżonej decyzji (...) zaprzestała stosowania wszystkich postanowień, których dotyczyło postępowanie. Z wyjątkiem postanowienia wymienionego w pkt II decyzji również daty, w których Spółka zaprzestała stosowania poszczególnych postanowień nie były przez powoda kwestionowane w postępowaniu odwoławczym i nie były przedmiotem sporu. W świetle dokonanych ustaleń powyższe okoliczności nie budziły również wątpliwości Sądu pierwszej instancji.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów miał na uwadze, iż w odniesieniu do praktyki określonej w pkt I zaskarżonej decyzji, z akt administracyjnych i uzasadnienia zaskarżonej decyzji nie wynika, że (...) była stroną pozwaną w postępowaniu sądowym o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone a wymienione w tej części zaskarżonej decyzji postanowienia stosowane przez powoda, na podstawie prawomocnego wyroku sądu zostały

uprzednio wpisane do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Sąd ten dodał, że w odwołaniu i odpowiedzi na odwołanie żadna ze stron postępowania nie twierdziła, że klauzule umowne wykorzystywane przez powoda w stosunkach z konsumentami były kiedykolwiek przedmiotem oceny sądu i w wyniku przeprowadzonego postępowania sądowego zostały uznane za abuzywne.

Sąd I instancji zaważył, także iż z utrwalonego obecnie orzecznictwa Sądu Najwyższego, dotyczącego skutków wyroku wydanego w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, zakończonego wpisem konkretnego postanowienia do rejestru klauzul niedozwolonych wynika, że zarówno wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jak i wpis danego postanowienia do rejestru nie ma mocy wiążącej w sprawach dotyczących innego przedsiębiorcy, nawet jeżeli kwestionowane w sprawach dotyczących stosowania praktyki określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik postanowienia wzorca umowy mają brzmienie tożsame z postanowieniami uznanymi za niedozwolone i wpisanymi do prowadzonego przez Prezesa UOKiK rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (wyroki Sądu Najwyższego z 20 września 2013 r., II CSK 708/12; z 23 października 2013 r., IV CSK 142/13; postanowienia Sądu Najwyższego z 16 września 2011 r., I CSK 676/10; uchwały Sądu Najwyższego z 7 października 2008 r., III CZP 80/08, OSNC 2009 nr 9, poz. 118; z 13 stycznia 2011 r., III CZP 119/10, OSNC 2011 nr 9, poz. 95).

Sąd Okręgowy podał, że w wyroku z dnia 12 kwietnia 2011 r., III SK 44/10, uwzględniającym stanowisko Sądu Najwyższego przyjęte w uchwałach z 7 października 2008 r. III CZP 80/08 oraz z 13 stycznia 2011 r., III CZP 119/10 Sąd Najwyższy doprecyzował pogląd wyrażony w uzasadnieniu uchwały SN z 13 lipca 2006 r., III SZP 3/06 stwierdzając, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może być dalsze stosowanie postanowienia, którego treść jest identyczna z treścią postanowienia wpisanego do rejestru, tylko przez tego samego przedsiębiorcę, który był pozwanym w postępowaniu zakończonym wpisem do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Jednocześnie Sąd Najwyższy wskazał, że z uwagi na zasady ustalania niedozwolonego charakteru postanowienia wzorca umowy nie jest możliwe traktowanie jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik zachowania innego przedsiębiorcy, polegającego na stosowaniu postanowień wpisanych do rejestru klauzul umownych uznanych za niedozwolone i nakładanie na niego z tego tytułu kar pieniężnych.

Sąd Okręgowy uznał, że przedstawiona linia orzecznicza zbieżna jest z dominującym w piśmiennictwie poglądem, iż wyrok uwzględniający powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone obejmuje swoim skutkiem tylko pozwanego przedsiębiorcę oraz podmioty, którym przysługiwałaby legitymacja czynna do wytoczenia powództwa w sprawie o uznanie tego postanowienia w tym konkretnym wzorcu za niedozwolone, a więc tylko konsumentów związanych postanowieniami tego wzorca umowy.

Z powyższego w ocenie Sądu I instancji wynikało, że na gruncie przepisów obowiązującej obecnie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2007 roku, zachowania polegającego na stosowaniu przez innego przedsiębiorcę postanowień wzorca umowy wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 tej ustawy, nie można uznać za bezprawne. Dalej Sąd ten wyjaśnił, że nie jest to bowiem zachowanie sprzeczne z ukształtowanymi w k.p.c. zasadami funkcjonowania rejestru i skutkami wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy, w ramach tzw. abstrakcyjnej kontroli wzorców umów za niedozwolone, co miało oznaczać, że art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik znajduje zastosowanie wyłącznie do przedsiębiorcy, który nie stosuje się do orzeczonego w odniesieniu do niego zakazu wykorzystywania niedozwolonych postanowień umowy.

W konsekwencji Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdził, że w odniesieniu do powoda, w stosunku do którego nie wydano prawomocnego wyroku zakazującego stosowania określonych klauzul umownych, brak również podstaw do zastosowania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dotyczących nałożenia kary pieniężnej z tytułu stosowania niedozwolonej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów wobec niewystąpienia takiej praktyki, zwłaszcza że analogiczne stanowisko zostało wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 r. III SK 18/13.

Określona w pkt II zaskarżonej decyzji zakazana praktyka powoda naruszająca zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 uokik w ocenie Sądu Okręgowego polegała na naruszeniu przepisów ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny. Sąd I instancji podkreślił, że sam fakt stosowania tej praktyki nie był przez powoda w odwołaniu kwestionowany, powód wskazał jednak, że stosowania praktyki polegającej na niewręczaniu konsumentom wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy zaprzestał przed dniem przyjętym przez Prezesa UOKiK w zaskarżonej decyzji.

Zdaniem Sądu Okręgowego z przedstawionego przy odwołaniu dowodu w postaci wypełnionego przez konsumenta oświadczenia o odstąpieniu od umowy wynika, że powód zaprzestał stosowania stwierdzonej praktyki z dniem 27 kwietnia 2013 r. Mając na uwadze, że przedstawiony przez powoda dowód nie był przez pozwanego kwestionowany w odpowiedzi na odwołanie Sąd ten, na podstawie art. 230 k.p.c., uznał okoliczność wcześniejszego zaprzestania stosowania przez (...) praktyki polegającej na niewręczaniu konsumentom oświadczenia o odstąpieniu od umowy za przyznaną.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy oddalił zgłoszony w tym zakresie przez powoda wniosek o dopuszczenie dowodu z przesłuchania prokurenta spółki.

Odnośnie zarzutu powoda dotyczącego pkt IV zaskarżonej decyzji, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wskazał, że zgodnie z art. 1 ust. 2 uokik do stwierdzenia stosowania zakazanej praktyki wystarczające jest wykazanie, iż działanie przedsiębiorcy mogło wywołać określone negatywne skutki u konsumentów. W przypadku kwestionowanej praktyki Sąd ten uznał, że nie można wykluczyć, iż treść postanowienia, w którym (...) dopuszcza wydłużenie terminu ustawowego na udzielenie konsumentowi odpowiedzi na reklamację, może wyrobić u przeciętnego konsumenta, który nie posiada stosownej wiedzy błędne przekonanie, iż mimo upływu 14-dniowego terminu od zgłoszenia reklamacji i braku zajęcia przez przedsiębiorcę stanowiska w sprawie reklamacji, przedsiębiorca może odmówić uwzględnienia reklamacji, a po stronie konsumenta nie powstaje uprawnienie do wystąpienia z roszczeniem o realizację żądania zawartego w reklamacji.

Dalej Sąd I instancji wskazał, że dla stwierdzenia stosowania wymienionej w pkt IV decyzji praktyki nie ma znaczenia przedstawione w odwołaniu stanowisko, iż zamieszczona we wzorcu powoda klauzula nakładała wyłącznie na (...) określony w niej obowiązek, oraz że postanowienie to nie ma związku z art. 8 ust. 3 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie kodeksu cywilnego i nie zmierzało do wyeliminowania wynikającego z tego przepisu domniemania.

Wobec istnienia przedstawionych powyżej, wynikających z art. 1 ust. 2 uokik skutków prawnych przedstawione przez powoda w odwołaniu stanowisko w ocenie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie zasługiwało na uwzględnienie. Z tego względu Sąd ten uznając, że bez znaczenia w sprawie byłaby wyrażona przez pracownika spółki opinia dotycząca celu zamieszczenia przez powoda we wzorcu oraz wykorzystywania w konkretnych przypadkach kwestionowanego postanowienia, oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z przesłuchania prokurenta spółki.

Ponadto Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wywiódł, że bez względu na cel, jaki stanowił podstawę dla zamieszczenia w treści wzorca kwestionowanego postanowienia wskazać należało, iż w odwołaniu powód nie wykazał, że nie miało ono charakteru wprowadzającego konsumentów w błąd i nie zmierzało do omińnięcia określonego w art. 8 ust. 3 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie kodeksu cywilnego terminu ustawowego do udzielenia odpowiedzi na reklamację konsumenta.

W tym stanie za trafne Sąd Okręgowy uznał stanowisko Prezesa UOKiK, że kwestionowane postanowienie naruszało art. 8 ust. 3 w zw. z art. 11 ww. ustawy i jako bezprawne stanowiło, wymienioną w art. 24 ust. 2 uokik niedozwoloną praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Tym samym, zarzuty powoda dotyczące naruszenia przez pozwanego art. 24 ust. 1 i 2 uokik poprzez niewłaściwe jego zastosowanie oraz błędu w ustaleniach faktycznych odnośnie praktyki wymienionej w pkt IV decyzji Sąd I instancji uznał więc za bezzasadne.

W świetle przedstawionych ustaleń za zasadne Sąd Okręgowy uznał żądanie odwołania dotyczące kary pieniężnej określonej w pkt VI.1 zaskarżonej decyzji, a częściowo za zasadne żądanie dotyczące kary nałożonej w pkt VI.2 decyzji, obniżając stosowanie nałożoną z tego tytułu karę pieniężną.

Odnośnie praktyki określonej w pkt IV decyzji Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że w uzasadnieniu decyzji Prezes UOKiK szczegółowo wymienił okoliczności mające wpływ na wysokość nałożonej z tego tytułu kary pieniężnej. Przy ustalaniu wysokości kary pozwany przyjął jako kwotę bazową równowartość 0,1% przychodu powoda w 2012 r. i uwzględnił występującą w przypadku tej praktyki okoliczność łagodzącą. Zdaniem tego Sądu kara pieniężna z tytułu stosowania praktyki wymienionej w pkt IV decyzji, określona w wysokości 0,07% przychodu powoda nie jest wygórowana i stanowi zagrożenie dla zdolności finansowej spółki.

Dokonując oceny zarzutów powoda dotyczących kar pieniężnych nałożonych z tytułu stosowania praktyk wymienionych w pkt III i V zaskarżonej decyzji, Sąd Okręgowy uznał, iż wobec niekwestionowania przez powoda faktu stosowania tych praktyk podniesiona w odwołaniu argumentacja dotycząca wysokości kary nie zasługuje na uwzględnienie. Przy ustalaniu wysokości kar w związku ze stosowaniem obu wymienionych praktyk Prezes UOKiK uwzględnił brak okoliczności obciążających oraz występowanie okoliczności łagodzących.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów podkreślił, że powód prowadzi działalność profesjonalną i podnoszony w odwołaniu argument, że do momentu wszczęcia przez Prezesa UOKiK postępowania nie miał świadomości, iż stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów nie zasługuje na uwzględnienie. W ocenie tego Sądu, ustalając wysokość kar pieniężnych w pkt VI.3 i VI.5 decyzji, Prezes UOKiK prawidłowo uwzględnił określone w art. 111 uokik dyrektywy wymiaru kary. Zdaniem Sądu Okręgowego powód w odwołaniu nie wykazał, że działanie pozwanego w tym zakresie było nieprawidłowe lub bezzasadne, zarzuty powoda dotyczące naruszenia art. 42 Konstytucji oraz art. 111 uokik nie zasługiwały z tego względu na uwzględnienie.

Biorąc pod uwagę, że kara musi spełniać funkcję represyjną, prewencyjną oraz edukacyjną Sąd Okręgowy uznał, iż kara pieniężna ustalona na poziomie 0,07% przychodu powoda nie jest wygórowana i wobec tego brak podstaw do jej obniżenia.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 479^{31a} § 3 k.p.c., orzekł jak w sentencji, uchylając jakkolwiek z innych niż wskazane w odwołaniu przyczyn zaskarżoną decyzję w części, zmieniając ją w zakresie pkt VI.2 i oddalając odwołanie w pozostałej części zgodnie z art. 479^{31a} § 1 k.p.c., wobec braku podstaw do jego uwzględnienia.

O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł na zasadzie art. 98 w zw. art. 100 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało w części, tj. co do pkt I, II, IV i V, zaskarżone apelacją przez pozwanego, który podniósł następujące zarzuty:

1. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j.: Dz.U. z 2015 r., poz. 184) poprzez jego błędną wykładnię prowadzącą do uznania, że powódka nie stosowała praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w pkt I sentencji decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i konsumentów z dnia 27 września 2013 r. Nr (...), ponieważ nie była stroną postępowania sądowego o uznanie zakwestionowanych postanowień wzorca umowy za niedozwolone,
2. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego niezastosowanie i odstąpienie od nałożenia na powódkę kary pieniężnej za stosowanie praktyk wskazanych w pkt I sentencji ww. decyzji, podczas, gdy stosowanie tych praktyk jest bezprawne i godzi w zbiorowe interesy konsumentów oraz poprzez uchylenie kary za stosowanie praktyki opisanej w pkt I sentencji skarżonej decyzji w całości, podczas, gdy odwołanie w zakresie pkt I dotyczyło jedynie klauzul z lit. „a”, lit. „b” zd. 1, oraz lit. „d” sentencji decyzji,

3. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i obniżenie nałożonej na powódkę kary pieniężnej za stosowanie praktyki opisanej w pkt II sentencji skarżonej decyzji do kwoty 60.000 zł przy jednoczesnym odstąpieniu od zmiany decyzji w pkt II w zakresie stwierdzenia terminu zaniechania praktyki polegającej na niewręczaniu konsumentom wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy,

a w konsekwencji:

4. naruszenia prawa procesowego, tj. art. 98 w zw. art. 100 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że w rozpatrywanej sprawie uzasadnione było zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 500 zł tytułem zwrotu kosztów połowy opłaty sądowej od odwołania oraz wzajemne zniesienie między stronami kosztów zastępstwa procesowego.

W związku z powyższym skarżący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w pkt I i II poprzez oddalenie odwołania powódki od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 września 2013 r. Nr (...) w zakresie pkt I lit. „a”, lit. „b” zd. 1, lit. „d”, pkt VI ppkt 1 i 2,
2. zmianę zaskarżonego wyroku w pkt IV i V poprzez zasądzenie od powódki na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów zastępstwa procesowego za I instancję według norm przepisanych
3. zasądzenie od powódki na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów zastępstwa procesowego za II instancję według norm przepisanych

ewentualnie, wniósł o:

4. uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt I, II, IV i V oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji dokonał prawidłowego ustalenia stanu faktycznego, a Sąd Apelacyjny przyjmuje jego ustalenia na własne.

W apelacji pozwanego podniesiono zarzut, iż zaskarżone orzeczenie narusza art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik, poprzez jego błędną wykładnię prowadzącą do uznania, że powódka nie stosowała praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w punkcie I sentencji decyzji, „ponieważ nie była stroną postępowania sądowego o uznanie zakwestionowanych postanowień wzorca umowy za niedozwolone” (k. 90).

Prezes UOKiK wyraził pogląd, że „praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy może dopuścić się każdy przedsiębiorca, który stosuje postanowienia tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, niezależnie od tego, czy był czy też nie był stroną postępowania sądowego o ich uznanie za niedozwolone” (k. 93). Organ antymonopolowy stwierdził też, iż „bezprawność przypisanej powódce praktyki (...) wywiódł z tożsamości stosowanych przez nią postanowień wzorca z postanowieniami uznanymi za niedozwolone w postępowaniach prowadzonych przeciwko innym przedsiębiorcom i wpisanymi następnie do rejestru niedozwolonych postanowień umownych na podstawie prawomocnych wyroków sądu wydanych w tych postępowaniach” (k. 90).

Stanowisko Prezesa UOKiK mogło budzić uzasadnione wątpliwości w czasie wniesienia apelacji. Należy jednak uznać, że zostały one wyjaśnione uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15. Wskazano w niej, że „odmienność interesów reprezentowanych po stronie czynnej i biernej postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone daje podstawę do zajęcia stanowiska, że - jakkolwiek brzmienie art. 479⁴³ k.p.c. nie przewiduje odpowiedniego zróżnicowania trzeba w ramach wykładni dokonać jego teleologicznej redukcji. Powinna ona skutkować przyjęciem, że przewidziana w tym przepisie rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jednokierunkowo, tj. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, przeciwko któremu ten wyrok został wydany. W efekcie omawiany wyrok działa na rzecz wszystkich, tj. strony powodowej i wszystkich osób trzecich, ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy.” Sąd Najwyższy przekonywująco wyjaśnił, że „ograniczenie działania prawomocności wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącznie do pozwanego przedsiębiorcy oznacza, że niekorzystne skutki tego wyroku kierowane są jedynie do tego podmiotu, który miał zapewnione prawo do wysłuchania w postępowaniu.”

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie przedstawiony pogląd Sądu Najwyższego w pełni podziela i stoi w związku z tym na stanowisku, że analizowany zarzut apelacji jest chybiony.

Podkreślić należy, że przedstawiona uchwała Sądu Najwyższego nie stoi w sprzeczności z treścią wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie C#119/15, Biuro (...) sp. z o.o. sp.k. w D. przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (...). W orzeczeniu tym Trybunał Sprawiedliwości, odpowiadając na pytanie prejudycjalne zadane przez Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał, iż „artykuł 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich w związku z art. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów należy w świetle art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem owych postanowień do wspomnianego rejestru, za działanie bezprawne, stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu, pod warunkiem – czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego – że przedsiębiorcy temu przysługuje skuteczny środek prawny zarówno przeciwko decyzji uznającej tożsamość porównywanych postanowień, obejmujący kwestię, czy – przy uwzględnieniu wszystkich istotnych okoliczności właściwych danej sprawie – owe postanowienia są materialnie identyczne, zwłaszcza pod względem wywoływanych przez nie szkodliwych dla konsumentów skutków, jak i przeciwko decyzji ustalającej w danym wypadku kwotę kary pieniężnej.”

Przedmiotowe pytanie zostało zadane postanowieniem z dnia 19 listopada 2014 r., a więc przed wydaniem przez Sąd Najwyższy wskazanej uchwały, w okresie gdy linia orzecznicza polskiej judykatury nie była ustalona. Odpowiedź na pytanie prejudycjalne mogła mieć w tym czasie węzłowe znaczenie dla wykładni prawa polskiego.

Sąd Najwyższy w powołanej uchwale, odnosząc się do tego pytania trafnie wskazał, że jest ono aktualne „przy założeniu, że wynikająca z art.479⁴³ KPC rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa nie tylko przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, ale także każdemu innemu przedsiębiorcy, oraz że pod względem przedmiotowym prawomocność materialna takiego wyroku obejmuje nie tylko konkretne uznane za niedozwolone postanowienie konkretnego wzorca umowy, lecz również każde inne tożsame treściowo postanowienie wzorca umowy, a ponadto że przedmiotowy i podmiotowy zakres skutków uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolone w ramach kontroli abstrakcyjnej determinuje przedmiotowy i podmiotowy zakres działania zakazu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumenta określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 OchrKonkurU”.

Analiza treści wyroku Trybunału Sprawiedliwości nie daje w podstaw do przyjęcia, że zasada efektywności prawa unijnego nakazuje akceptację wariantu interpretacyjnego odmiennego od tego, który za właściwy uznał Sąd Najwyższy. Wywody Trybunału Sprawiedliwości odnoszą się do tego, czy relewantne unijne unormowania „stoją (...) na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem owych postanowień do wspomnianego rejestru, za działanie bezprawne, stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu”. Nie wynika z nich w żaden sposób by wprowadzenie do krajowych systemów prawnych takich rozwiązań było obowiązkiem państw członkowskich. Brak też przekonujących argumentów wskazujących, że uwzględnienie wskazanej uchwały Sądu Najwyższego prowadzi do obniżenia poziomu efektywności przyjętych w prawie polskim reguł ochrony konsumenta poniżej standardów wynikających z prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z powołaną uchwałą Sądu Najwyższego, prawo polskie nie przewiduje rozwiązań analogicznych do tych, które opisano w cytowanym fragmencie uzasadnienia wyroku Trybunału Sprawiedliwości. Fakt, że w orzeczeniu tym przesądzono, iż ich ewentualne wprowadzenie do krajowego porządku prawnego nie naruszałoby prawa unijnego nie ma znaczenia dla rozpatrywanej sprawy.

Rozważania zaprezentowane przez Trybunał Sprawiedliwości nie podważają prawidłowości analiz, które doprowadziły polski Sąd Najwyższy do przyjęcia wskazanego stanowiska nawet na czysto teoretycznej płaszczyźnie.

Do zwodniczych wniosków prowadzić może proste zestawienie fragmentów wskazanych orzeczeń. W tym kontekście wskazać należy, iż Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, iż „nie można utrzymywać, że system krajowy taki jak ten, w który wpisuje się postępowanie główne, narusza przysługujące przedsiębiorcom prawo do obrony lub zasadę skutecznej ochrony sądowej” (pkt 43). Sąd Najwyższy uzasadnił natomiast swoje stanowisko potrzebą zapewnienia prawa do wysłuchania i wskazał, że gwarantowane jest ono na poziomie konstytucyjnym (art. 45 ust. 1), w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz w art. 47 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

Sprzeczność stanowisk Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Najwyższego jest jednak pozorna. Treść przedmiotowych standardów ochrony praw podstawowych na poziomie krajowym i unijnym nie musi być identyczna. Na analizowanej płaszczyźnie, prawo unijne nie stoi na przeszkodzie zapewnieniu w krajowych porządkach prawnych gwarancji prawa do obrony, prawa do wysłuchania i zasady skutecznej ochrony prawnej idących dalej aniżeli analogiczne standardy ochronne przyjęte w prawie Unii Europejskiej. Przyjęcie, że kierunek wykładni odrzucony przez Sąd Najwyższy nie pozostaje w sprzeczności z prawem unijnym, nie prowadzi do wniosku, że jest on zgodny z prawem polskim.

Podkreślić należy też, że Trybunał Sprawiedliwości nie badał bezpośrednio zgodności prawa polskiego w prawem unijnym, lecz dokonywał wykładni prawa Unii Europejskiej. Poza płaszczyznę oddziaływania prawa unijnego na krajowe porządki prawne, ustalenia Trybunału dotyczące treści prawa polskiego mają zatem jedynie pomocniczy charakter i nie są wiążące dla sądów krajowych. Wskazać należy, iż Trybunał Sprawiedliwości zastrzegł, że jego stanowisko dotyczące prawa polskiego opiera się na przedłożonych mu informacjach, „których zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego (pkt 43).

Na tym tle uwidacznia się też to, że odpowiedź udzielona przez Trybunał Sprawiedliwości zachowuje walor użyteczności na obecnym etapie rozwoju prawa polskiego, a więc w stanie, dla którego ukształtowania się węzłowe znaczenie miała powołana uchwała Sądu Najwyższego. Orzeczenie unijne wytyczyło granice, w których polska judykatura mogłaby bez naruszania prawa unijnego zmienić swoje stanowisko w przedmiotowej kwestii. W ich ramach mieściłoby się przyjęcie kierunku analitycznego zasadniczo odmiennego, od tego który zaaprobował Sąd Najwyższy. Z wywodów Trybunału Sprawiedliwości wynika natomiast, że niedopuszczalne byłoby uznanie, że wystarczające do zapewnienia przedsiębiorcom poziomu ochrony wymaganego przez prawo unijne jest przyjęcie, iż zakres sądowego

badania tożsamości relewantnych klauzul ograniczać się może „wyłącznie do zwykłego formalnego porównania badanych postanowień z tymi widniejącymi w rejestrze” (pkt 42).

Nie można uznać za trafny zarzutu naruszenia przez zaskarżone orzeczenie art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik poprzez odstępianie od wymierzenia kary za stosowanie praktyk wskazanych w pkt I sentencji decyzji.

Argumenty pozwanego wskazujące na bezprawny charakter praktyk powoda i ich sprzeczność z ze zbiorowymi interesami konsumentów są chybione z przyczyn wskazanych we wcześniejszej części uzasadnienia.

Sprzeciw Prezesa UOKiK budzi również to, że „odwołanie w zakresie punktu I dotyczyło jedynie klauzul z lit. „a”, lit. „b” zd. 1, oraz lit. „d” sentencji decyzji”, a SOKiK uchylił karę za stosowanie praktyki opisanej w pkt. I sentencji zaskarżonej decyzji w całości”. Wskazany zarzut należy badać z uwzględnieniem ustaleń przedstawionych we wcześniejszej części uzasadnienia. Wynika z nich, że powodowi niesłusznie przypisano zarzut naruszenia normatywnych reguł ochrony konsumenta w zakresie określonym w punkcie I sentencji decyzji. Okoliczność, iż powód jego części nie zaskarżył nie zmienia tego, że wymierzenie kary za zachowania niesłusznie uznane za bezprawne przez Prezesa UOKiK nie może zostać zaakceptowane. Podkreślić należy, że część decyzji nakładająca karę została objęta zakresem zaskarżenia.

Fakt, iż część decyzji dotycząca samego stwierdzenia naruszenia uprawomocniła się nie ogranicza zakresu analiz, które przeprowadzić powinien Sąd badając zasadność nałożenia kary i jej wysokość.

W tym kontekście podkreślić należy, że nałożenie kary nie jest automatyczną konsekwencją stwierdzenia naruszenia prawa ochrony konsumenta. Na gruncie niniejszej sprawy nałożeniu na powódkę kary zdecydowanie sprzeciwia się zasada zaufania obywateli do państwa. Linia orzecznicza w kwestii mającej węzłowe znaczenie dla dopuszczalności stwierdzenia naruszenia przez powódkę normatywnych reguł ochrony konsumenta, w zakresie określonym w punkcie I sentencji decyzji, była nieustabilizowana przez dłuższy czas. Jej ewolucja wpłynąć mogła na decyzję powódki dotyczącą zakresu zaskarżenia decyzji Prezesa UOKiK. W tej sytuacji nałożenie na powódkę kary, której mogłaby ona uniknąć, gdyby stan normatywny był jasny jest nie do przyjęcia.

Nie można również zgodzić się z Prezesem UOKiK, iż obniżeniu kary za stosowanie praktyki opisanej w pkt II sentencji decyzji stoi na przeszkodzie to, że Sąd jednocześnie nie zmienił decyzji „w punkcie II w zakresie stwierdzenia terminu zaniechania praktyki” (k. 90). Sąd I instancji ustalił, że powódka zaprzestała stosowania zakwestionowanej praktyki wcześniej niż przyjęto w decyzji Prezesa UOKiK. Należy zatem stanąć na stanowisku, że okoliczności wskazane przez organ ochrony konsumentów uzasadniają przyjęcie, że wydana przez niego decyzja jest wadliwa w stopniu większym niż stwierdził to Sąd I instancji. Uwzględnienie analizowanego żądania pozwanego skutkowałoby rozszerzeniem zakresu nieprawidłowości w funkcjonowaniu władz publicznych, których negatywne skutki ponosi podmiot indywidualny. Badany zarzut apelacji musi być więc uznany za chybiony.

Ze wskazanych wyżej względów, Sąd Apelacyjny na podstawie art. art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.